

Foto: Åke Svensson

Sandnejlika finns på den svenska rödlistan över hotade arter och är placerad i kategorin starkt hotad (EN). Eftersom sandnejlikan, förutom att vara rödlistad och fridlyst, även omfattas av EU:s habitatsdirektiv är det en art som vi i Sverige måste ta ett särskilt ansvar för genom ett aktivt och prioriterat floravårdsarbete. I detta arbete är floraväktarverksamheten en mycket viktig del.

Sandnejlika är en flerårig växt som med sina smala, blågröna blad bildar täta tuvor. Den blommar från juni till september med en eller ibland två blommor på en

10–20 cm hög stjälk med barrlika, motsatta blad. De vita, fransade kronbladen har vid sin bas en grön fläck med vita eller röda hår. Ibland kan man finna tuvor med svagt rosafärgade blommor. Blommans foder är cylindriskt och omkring 2 cm långt.

Sandnejlikan är välluktande och redan Linné prisade dess väldoft när han färdades mellan Kristianstad och Åhus under sin skånska resa 1749. Sandnejlikan kan möjligen förväxlas med praktnejlika *Dianthus superbus* som dock är högre, löst tuvad och har större, rosa blommor.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av ArtDatabanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Margareta Edqvist

Foto: Åke Svensson

Sandnejlika

har sin utbredning i de nordöstra delarna av Europa. Den delas upp i fyra underarter varav två är sydliga. Den mest vittspridda underarten, *borassicus*, finns i ett brett stråk från östra Tyskland till sydöstra Finland. I

Sverige påträffas endast underarten *arenarius*, som förutom hos oss endast finns på några få lokaler i Baltikum.

Då sandnejlikan sedan lång tid tillbaka är försvunnen från Halland (senast 1816) och Blekinge (senast 1942), är dess svenska utbredning numera inskränkt till Skåne. Här finns den på några få lokaler i väster medan den fortfarande är relativt vanlig i vissa områden i den östra delen av landskapet. På många lokaler förekommer den relativt sparsamt, men på vissa platser täcks fortfarande stora arealer på försommaren av sandnejlikans väldoftande kuddar.

Sandnejlikan är en ljus- och värmeälskande växt som man finner på marker med sandigt och kalkrikt underlag. Den är en karaktärsart för den östskånska sandstäppen, men växer även på stäppartade torrängar, sandhedar och i glesa tallskogar.

Sandnejlika har utan tvekan gått tillbaka under senare decennier. Lokaler har försvunnit eller antalet individ blivit färre till följd av exploatering i form av bebyggelse och vägbyggen samt tätare gräsvegetation orsakad av minskad hävd eller minskade markstörningar. För både sandstäppens och sandnejlikans trivsel är det nödvändigt att skapa blottor med öppen sand i växttäcknet. Ibland kan det säkert vara bra med en kraftigare markomrörning för att få upp kalkhaltig sand till ytan, något som troligen är nödvändigt för att en art som sandnejlika ska kunna etablera sig eller öka på en lokal.

Sandnejlika finns i de övriga nordiska länderna endast sällsynt i sydöstra Finland.

Om du vill läsa mer om sandnejlika eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för sandnejlika hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna. Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
ArtDatabanken